

IZLETNIŠKA REKREACIJA IN NJENI REGIONALNI UČINKI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

dr. Matjaž JERŠIČ, Ljubljana

UVOD

S spremembo agrarne v industrijsko družbo se večja pomen prostega časa. S tem v zvezi se spreminjajo tudi rekreacijske navade prebivalstva ter s tem pogojeni prostorski učinki. Življenjski standard omogoča vse večjemu delu prebivalstva udejstvovanje pri različnih oblikah pasivne ali aktivne rekreacije, s katerimi je možno obnavljati ali krepiti fizične ali psihične sposobnosti, oslabiljene ali ogrožene zaradi življenjskih in delovnih razmer. V sklopu različnih oblik rekreacije dobivajo poleg prvotnih turistično-rekreacijskih potovanj, motiviranih predvsem z verskim ali zdraviliškim namenom, vedno večji pomen udejstvovanja ali potovanja zaradi zabave, športa, študija in drugih motivov.

Rekreativna funkcija je v industrijski, še bolj pa v postindustrijski družbi postala zaradi vedno večjih in specifičnih prostorskih zahtev ena od osnovnih kategorij človekovega delovanja v prostoru. V okviru prostorskega razvoja industrijskih držav je »rekreacijski ali turistični prostor« dobil enako pomembno vlogo kot »delovni« ali »stanovanjski prostor«.

Prostorski problemi rekreacije so v severovzhodni slovenski regiji po svojem pomenu prav gotovo daleč za številnimi drugimi, ki jih obravnavajo referenti tega simpozija. Kljub temu pa je možno trditi, da je rekreacija tudi v tej regiji ena izmed vse pomembnejših splošnih potreb urbaniziranega prebivalstva, prostorske zahteve, ki jih inicira, pa prodirajo vedno bolj v ospredje javnega zanimanja. Prav zato je planiranje in urejanje prostora za turistično rekreacijo postalo integralni element prostorskega in urbanističnega planiranja.

V različnih raziskovalnih študijah, razvojnih programih in načrtih se pri nas posveča pozornost predvsem tistemu delu turistične rekreacije, ki jo je možno preučevati po rednih statističnih virih, to je po številu gostov in njih prenočitev v določenih teritorialnih enotah. Ker pa se fenomen rekreacije ne veže samo na potovanje s prenočevanjem, temveč tudi na udejstvovanje in potovanje ob vsakodnevnem, nedeljskem ali prazničnem prostem času, ostajajo kratkotrajne oblike rekreacije skoraj v celoti nepreučene.

Rezultati v zadnjih letih opravljenih raziskav o izletniški rekreaciji in njih prostorskih učinkih kažejo, da so postali v urbaniziranih območjih industrijskih držav izletniški tokovi zakonit pojav in marsikje tudi pomemben dejavnik sprememb v prostoru. Izletniški tokovi niso več značilnost le velikih, temveč vse bolj tudi srednjih in malih mest.

Odločujoča determinanta za opredeljevanje izletniške rekreacije ni prostorska oddaljenost teh potovanj, temveč predvsem časovna limitacija prostega časa. Izletniška potovanja, obravnavana v referatu (ali tudi izletniški turizem ali izletniška rekreacija), zajemajo torej nekajurna, pol- do največ štiridnevna potovanja zaradi rekreativnih potreb ali želja. Ne glede na različne učinke na prostorsko in ekonomsko strukturo, se ta oblika loči od drugih zvrsti turističnih potovanj po svojem relativno kratkem trajanju vožnje kot tudi bivanja v ciljnem področju. Večinoma se ta potovanja realizirajo brez prenočevanja.

Za slovenski prostor in tudi za severovzhodno slovensko regijo je značilno, da gravitirajo vanj izletniški tokovi sosednjih jugoslovanskih in tujih mest, kot so na primer: Zagreb, Trst, Reka, Gorica, Videm, Gradec in druga. Geografska razporeditev teh mest v ustrezni »izletniški« razdalji ter turistično-rekreativna atraktivnost slovenskega prostora vplivajo na to, da je njegov večji del v izletniški disperzivni coni slovenskih in nekaterih večjih tujih mest.

Maribor kot središče severovzhodne slovenske regije dobiva postopoma nove ekonomske socialne in urbane funkcije. Murska Sobota, koroški »triangon«, Ptuj ter druga manjša mesta prav tako postopoma krepijo svoje urbane funkcije in širijo svoj vpliv na okoliška naselja. V teh urbano močnejše razvitih središčih se prav tako vedno močnejše uveljavljajo sodobne navade urbanizirane družbe, med katere sodi tudi rekreacija. V referatu se omejujem na poročanje o izletniški rekreaciji prebivalstva severovzhodne slovenske regije po preučitvah, opravljenih v Mariboru in Murski Soboti. Osnovne ugotovitve raziskave, ki je bila o omenjenem fenomenu opravljena za potrebe regionalnega prostorskega planiranja v SR Sloveniji,* slone na gradivu, zbranim z anketo.

Osnovni cilj preučevanja je bil: ugotoviti in analizirati prostorsko relevantne izletniške rekreacijske navade obravnavane populacije ter njihove učinke v prostoru.

S tem ciljem smo preučevali predvsem naslednje osnovne elemente:

- obseg populacije, vključene v izletniško rekreacijo;
- pogostnost udejstvovanja pri izletniških potovanjih in rekreaciji;
- osnovne oblike in dejavnike izletniške rekreacije;
- prostorski obseg izletniško-rekreacijskih tokov;
- usmerjenost izletniških tokov v posamezna ciljna območja;
- prostorske učinke in zahteve izletniške rekreacije.

OSNOVNI REZULTATI EMPIRIČNEGA PREUČEVANJA

Obseg populacije, vključene v izletniško rekreacijo, ter pogostnost izletniških potovanj

* Rezultati so povzeti iz študije: »Izletniška potovanja in izletniški prostor« M. Jeršič, inštitut za geografijo univerze, 1971. Naročnik: zavod SR Slovenije za regionalno prostorsko planiranje.

Rezultat preučevanja kaže, da delež prebivalstva obravnavanih slovenskih mest,* ki se ob koncu tedna udeležuje izletov, med letom zelo močno niha. Intenziteta izletniških potovanj je namreč močno odvisna od vremenskih in klimatskih razmer, katerim se je pri teh potovanjih možno prilagajati. Za preučevana mesta smo ugotovili:

— da odhaja, vendar ob lepem vremenu, ob koncu tedna na izlet povprečno 20—30 % prebivalstva; ob zelo lepem vremenu so ti deleži tudi višji; ob slabem pa precej nižji;

— delež prebivalstva, ki je zaradi rekreacije odšel iz mesta večino sobot in nedelj, pa znaša v Mariboru le slabe 4 %, medtem ko v Murski Soboti takih oseb sploh ni;

— delež prebivalstva, ki v teku leta sploh ni bilo soudeleženo pri izletniških potovanjih, znaša v Mariboru 28 % in v Murski Soboti 29 %.

Tuje ugotovitve, ki kažejo, da iz večjih mest odhaja ob koncu tedna na izlete v poprečju relativno več prebivalcev kot iz manjših, so dobile podporo tudi v našem preučevanju.

Trajanje izletniških potovanj

Večina konectedenskih izletov obravnavanih mest traja pol dneva do največ en dan. V Mariboru je bilo le 13 % izletnikov, ki so v teku leta večji del svojih izletov podaljšali na več kot en dan; v Murski Soboti pa je takih izletnikov manj kot 6 %. Ker je možno predpostaviti, da del tistih izletnikov, ki ostanejo na izletu večinoma več kot en dan, ne prenočuje v javnih turističnih obratih, temveč pri sorodnikih ali znancih in v počitniških hišicah, je razumljiv za zdaj relativno skromen pomen izletniške rekreacije za turistične prenočitvene obrate.

Oblike izletniških potovanj

V večini ciljnih krajev izletniških potovanj se zbirajo izletniki različnih starostnih kategorij. Izjema so nekatera območja za zahtevnejšo športno rekreacijo (npr. smučanje). Iz anketnih rezultatov je namreč razvidno, da so samo pri 4,4 % družin iz Maribora šli posamezni člani na izlet večinoma ločeno; pri Murski Soboti pa je praktično večina družin odšla na izlet v glavnem skupaj. Iz te ugotovitve, ki kaže, da je večina izletov družinskih, sledi zahteva po formiranju rekreacijskih območij za prebivalstvo različnih starostnih kategorij.

Prometna sredstva

Najpomembnejše izletniško prometno sredstvo je osebni avto. Če k temu dodamo še delež z avtobusi realiziranih izletov, je evidentno, da so izletniški tokovi navezani predvsem na cestne komunikacije. Osebni avto ni samo pospešil izletniško rekreacijo, temveč je omogočil tudi relativno močno disperzijo izletniških potovanj.

* Poleg Maribora in Murske Sobote je bila anketa izvedena tudi v Ljubljani in Kranju.

Izletniški motivi in izletniško-rekreativne aktivnosti

Posamezne rekreacijske aktivnosti, ki so sestavni del izletniških potovanj, je možno izvajati v prostoru z določenimi možnostmi ali ustreznimi tehničnimi napravami.

Za zadevno preučitev je bila analizirana pomembnost osemnajstih različnih izletniško-rekreacijskih aktivnosti. Rezultat o tem elementu, žal, ni reprezentativen, ker je bila osnovna enota anketiranja za ta del preučitve le delno ustrezna.

Kot osnovni rekreativni motiv izletniških potovanj so v severovzhodni slovenski regiji med vsemi upoštevanimi aktivnostmi najpomembnejše hoja, planinstvo, sončenje, kopanje, plavanje, smučanje, igre na prostem in ribolov. V tej skupini in v celoti so najpomembnejše aktivnosti, ki so odvisne od vode, to je kopanje, plavanje in sončenje. Za kopanjem in plavanjem sledijo po pomembnosti sprehodi in hoja, nabiranje gob, piknik, planinstvo itd.

To kaže, da je izletniška rekreacija prebivalstva obravnavanih mest množično navezana predvsem na prosto naravo in na kopališke zmogljivosti. Dražje oblike aktivnosti, ki imajo za prebivalstvo nekaterih zahodnoevropskih mest večji pomen in zahtevajo tudi posebno opremljenost prostora, so v regiji torej za zdaj še relativno slabše razvite. Vendar pa je po razmerju med posameznimi rekreativnimi aktivnostmi in starostno strukturo anketiranih izletnikov možno sklepati, da bo pomen nekaterih finančno zahtevnejših rekreacijskih oblik — to velja predvsem za smučanje — v naslednjih letih močno narasel, s tem pa tudi pomen prostora, ugodnega za to aktivnost. Kot izletniško-rekreacijski motiv pa imajo relativno skromno vlogo aktivnosti, kot so: jahanje, veslanje, sankanje in drsanje.

Vplivi dejavnikov razvoja izletniških potovanj

Eden izmed smotrov preučevanja je bil ugotoviti dejavnike, ki vplivajo na obseg in intenzivnost izletniških potovanj. Kot kažejo naši rezultati, so izletniška potovanja funkcija dohodka, prostega časa, posesti osebne avtomobila, izobrazbe, starostne in družinske strukture ter tipa in velikosti naselja stalnega bivanja.

Posamezni naštetih dejavniki se bodo, kot je možno sklepati po razvojnih težnjah in predvidevanju, v prostoru Severovzhodne Slovenije razvijali v smeri, ki bo pospeševala relativni in absolutni obseg izletniških potovanj prebivalstva te regije.

Razdalje izletniških potovanj

Zaradi limitiranega prostega časa ob koncu tedna in sedanje razvisti prometnih sredstev se množična izletniška potovanja koncentrirajo okrog posameznih izhodišč v razdaljah, ki so lahko precej različne. Velikost disperzivnega izletniškega območja obravnavanih potovanj je odvisna predvsem od razporeditve izletniških atraktivnosti okrog izhodišča, od stopnje modernizacije prometnih poti pa tudi od socialne strukture izletnikov.

Za osnovno presojo o prostorskem obsegu izletniških območij preučevanih mest smo izbrali cone štirih različnih kategorij oddaljenosti v kilo-

metrih (0—40, 40—100, 100—150 in nad 150 km). Polovica izletniških potovanj mariborskih izletnikov je v razdalji med 40 in 100 kilometri (51 %), dobra tretjina pa v razdalji do 40 km (36 %). Torej je v coni do 100 km vožnje okrog Maribora realizirana večina izletniških potovanj mariborskih izletnikov. Murskosoboški izletniki realizirajo večino ali približno 2/3 izletov v razdalji do 40 km (65 %), torej je njihovo disperzivno območje prostorsko precej manjše. Izletniška potovanja, daljša od 100 km iz obeh mest, so relativno redka.

Prostorska usmerjenost in razporeditev izletniških potovanj

V naši preučitvi uporabljen način zbiranja osnovnih podatkov je omogočil zbrati podatke, ki dovoljujejo predvsem »tehtanje« rekreacijske pomembnosti območij, ne pa tudi ugotavljanje točnega števila v posameznih ciljnih krajih realiziranega števila izletov in izletnikov. Naravna raznolikost Slovenije in tudi severovzhodne slovenske regije daje možnost, da izletniki izbirajo med različnimi fiziognomskimi in funkcionalnimi značilnostmi prostora (možnost za različne oblike rekreacije). Končno imajo pri izbiri cilja precejšnjo vlogo tudi osebna nagnjenja (npr. sorodstvene zveze, domači kraj ipd.). Širok izbor naravno raznolikih izletniških ciljnih krajev ter močne sorodstvene vezi med mesti in podeželjem pogojujejo v severovzhodni slovenski regiji usmerjanje izletniških potovanj v zelo različne smeri.

V območju obravnavanih mest so bila v razdaljah, v katerih je bilo pričakovati osredotočenje izletniških potovanj, predhodno (pred izvedbo ankete) določena možna izletniška ciljna območja. Predhodna rajonizacija je bila izvedena z združevanjem izletniških ciljnih krajev v območja z enakimi ali podobnimi naravno geografskimi lastnostmi, ki gravitirajo pretežno k isti pomembnejši prometnici.*

Izletniški prostor prebivalcev Maribora

— Najpomembnejša izletniška območja Mariborčanov so: Mariborsko Pohorje, na katero odpade 17 % izletniških potovanj, dalje območje Mariborskega jezera s 15 % in Pomurje s Slovenskimi goricami s 14 %. Ker

* Mariborska izletniška območja so bila pred anketiranjem razdeljena na naslednje enote:

1. Mariborsko jezero, Zavcarjev vrh, Urban, Plač, Kungota;
2. Mariborsko Pohorje z Bellevuejem, Mariborsko kočo, Poštarskim domom, Glažuto idr.;
3. Lovrenško Pohorje;
4. Ribniško Pohorje z Ribnico, Roglo, Kremžarjevimi vrhom idr.;
5. Pomurje s Slovenskimi goricami in kraji, kot so Radgona, Radenci, Moravci, Lenart idr.;
6. kraji v smeri proti Ptujju in Kidričevemu z Ormožem in Halozami in naprej proti Hrvatski;
7. kraji v smeri proti Štatenbergu z Rogaško Slatino, Bočem in Donačko goro;
8. kraji v smeri proti Celju z Velenjem, Vitanjem;
9. Slovenska Koroška z Ravnami, Kotljami, Slovenjim Gradcem, s Peco, Smrekovcem, Plešivcem idr.;
10. Avstrija — štajerski del z Gradcem, Lipnico, Bad Gleichenbergom idr.;
11. Avstrija — koroški del s Celovcem, koroškimi jezeri, Peco, Golico idr.;
12. Madžarska;
13. druga območja.

je anketa dovoljevala za ta preučevalni element le kategorizirane odgovore, je možno soditi, da je relativni delež izletniških obiskov v naštetih treh območjih še večji.

— Relativno pomemben delež izletov odpade na avstrijsko štajersko območje (11 %), vendar med temi potovanji verjetno prevladuje nakupovalni nagib pred rekreativnim.

— Naslednje pomembnejše izletniške smeri vodijo proti Ptujju in Kidričevemu (10 %), Štatenbergu (6 %), Koroški (slovenski del) (6 %) in Celju (6 %). Ostala območja pa so relativno manj pomembna.

Za mariborsko izletniško območje je karakteristična koncentracija izletniških potovanj v najbližje gorsko območje, to je na Pohorje, pa tudi relativno močna usmerjenost proti subpanonskim regionalnim enotam. Usmerjenost izletniških tokov proti osrčju Savinjskih Alp in v druge turistično atraktivne regije notranje Slovenije je za zdaj nepomembna.

Izletniški prostor prebivalcev Murske Sobote*

— Najpomembnejši delež izletniških potovanj odpade na bližnje izletniške kraje, in sicer 26 %, ter na Goričko 19 %. V teh dveh območjih je bila v preteklem letu večina izletnikov več kot trikrat, zato je (glede na metodološko pogojene napake) vloga obeh območij še večja. V skupino pomembnejših ciljnih območij sodi tudi Mariborsko Pohorje s 16 %.

— Naslednji pomembnejši deleži odpadejo na območje onkraj državne meje.

Izletniško območje Murske Sobote je torej v primerjavi z območji drugih po prebivalstvu večjih slovenskih mest, med njimi tudi mariborskim, prostorsko precej ožje.

Prostorski učinki

Izletniška potovanja imajo lahko na okolico večjih mest in mestnih aglomeracij pomemben prostorski in ekonomski učinek. Iz posameznih tujih študij so znani primeri naslednjih pomembnejših vplivov in učinkov.* V območjih močnejših izletniških tokov prihaja do močnejše terciarizacije (zaradi razvoja gostinstva in objektov, ki rabijo rekreaciji). Ker izletniška potovanja niso omejena le na poletne mesece, lahko v izrazito sezonskih turističnih krajih vplivajo na delno omilitev negativnih učinkov sezon-

* Murskosoboško izletniško območje je bilo predhodno razdeljeno na naslednja območja:

1. kraji v bližnji okolici, kot so Moravci, Radenci, Radgona itd.;
2. Slovenske gorice;
3. Goričko;
4. kraji v sosednji Hrvatski z Varaždinom, Čakovcem idr.;
5. Mariborsko Pohorje z Bellevuejem, Mariborsko kočo, Poštarskim domom, Glažuto, Arehom idr.;
6. Ribniško Pohorje z Ribnico, Roglo, Kremžarjevim vrhom idr.;
7. Lovrenško Pohorje z Roglo, Peskom idr.;
8. Haloze, Ptuj, Kidričevo, Ormož, Rogaška Slatina;
9. kraji v Avstriji;
10. kraji na Madžarskem;
11. drugi kraji.

*K. Ruppert in J. Maier, *Zum Standart der Fremdenverkehrsgeographie — Versuch eines Konzepts. Münchner Studien für Sozial- und Wirtschaftsgeographie. Kallmünz/Regensburg 1970*

skega nihanja turističnega prometa. Vendar pa koncentracija izletniških potovanj na soboto, nedeljo ali praznike otežuje, če že ne onemogoča, rentabilnost poslovanja gostinskih in rekreacijskih objektov. Zgolj na izletniško povpraševanje se zato lahko naslonijo le redki kraji v bližini mest, kjer je možen ne samo ob koncu tedna, temveč tudi ob drugih dneh pomembnejši obisk izletnikov, sicer pa je zaradi rentabilnosti potrebno kombinirati izletniško turistično povpraševanje s stacionarnim.

Pomemben je zlasti pomen izletniškega turizma kot inicialnega dejavnika turističnega razvoja. Usmerjanje turističnih tokov v neko ciljno območje ali kraj lahko vpliva na popularizacijo območja, zlasti še, če nastajajo pod tem vplivom v območju tudi počitniške hiše. Naselja počitniških hiš kot učinek izletniške rekreacije imajo torej poleg negativnih učinkov tudi pozitivne. Poleg tega, da lahko sprožijo turistično zanimanje za posamezna območja ali kraje, lahko v nekaterih primerih in v omejenem obsegu vplivajo tudi na konservacijo dotedanje kulturne pokrajine (npr. vzdrževanje vinogradov), na večanje vrednosti zemljišč idr.

Poleg naštetih pozitivnih pa imajo izletniška potovanja tudi negativne učinke. V območjih, kjer se koncentrirata hkrati stacionarni in izletniški turizem, lahko prihaja zaradi preobremenjenosti rekreacijskih naprav in prostora (npr. kopališč in smučišč) do negativnih situacij. V tem pogledu je naštetih seveda le nekaj pomembnejših učinkov.

V Severovzhodni Sloveniji je domači — kot tudi tuji — izletniški turizem marsikje bistveno pripomogel k razvoju novih rekreacijsko-turističnih območij. Njegova vloga je bila in je pomembna zlasti pri razvoju zimskošportnih območij na Pohorju (npr. na mariborskem, lovrenškem in slovenjegraškem območju Pohorja, v Črni in drugod), pri uveljavljanju novih termalno-kopaliških krajev v Prekmurju (npr. v Moravcih, v Petišovcih), dalje pri novih iniciativah za turistično aktiviranje vinorodnih območij (npr. v zvezi s predlogi in načrti »vinskih cest« v Slovenskih goricah in Halozah).

Neposredni prostorski učinek izletniških potovanj so tudi počitniške hiše. V letu 1967 je bilo v okviru študije o sekundarnih — počitniških bivališčih* ugotovljeno v Severovzhodni Sloveniji približno 150 sekundarnih — počitniških hiš in stanovanj; po statističnem popisu stanovanj* v letu 1970 pa nad 400, od teh dobra polovica v subpanonskih vinogradniških območjih. Citirano število pa je zelo verjetno prenizko, saj je prav v vinogradniških območjih pri vedno večjem številu zidanic, ki niso v lasti čistih kmečkih gospodinjstev, pogosto zelo težko opredeliti, koliko je zidаница sploh še pretežno gospodarski in koliko objekt za »odmor in rekreacijo«.

Če po regionalno-prostorski strukturi v Severovzhodni Sloveniji poenostavimo posamezne prostorske tipe, bi jih lahko delili v tri območja: 1. urbanizirana območja z goščevanja prebivalstva z mestnimi naselbinami in industrijo; 2. »prednostna« kmetijska območja z možnostmi za visoko racionalizirano kmetijsko proizvodnjo ter 3. problematična, manj razvita kmetijska območja, s katerih se umika kmetijstvo in ki imajo pogosto tudi neugodne naravne proizvodne možnosti. Območja zgoštevane terjajo dovolj velika »ekološko izravnalna območja« za izletniško ali počitniško rekrea-

* M. Jeršič, Sekundarna — počitniška bivališča v Sloveniji in zahodni Istri. Geografski vestnik, Ljubljana XL. 1968

* Stanovi za odmor i rekreaciju. Savezni zavod za statistiku, Beograd 1971

cijo in v katerih so zajamčeni ekološki pogoji za čisto vodo, zrak in zdravo prehrano. Taka »ekološko izravnalna območja« so pogosto tudi mnoga predhodno omenjena problematična in manj razvita kmetijska področja. Vplivi izletniških potovanj v Severovzhodni Sloveniji v večini območij niso dovolj močni, da bi lahko odločilno vplivali na zaščito in preureditev tako imenovanih »ekološko izravnalnih območij«. Za bodoče potrebe spreminjajoče se družbe bi bilo potrebno povezati agrarnostrukturno planiranje s planiranjem krajinske ureditve ter vključiti v to tudi načrtovanje rekreacije.

Gledano s stališča celotnega gospodarstva, je urejanje prostora s kmetijstvom in gozdarstvom ob integraciji s turizmom v problematičnih območjih v mnogih primerih zelo verjetno najcenejša oblika — čeprav za to še ni ustreznih izračunov.

DIE AUSFLUGSREKREATION UND IHRE REGIONALE AUSWIRKUNG IN NORDOSTSLOWENIEN

Zusammenfassung

Die Rekreationsraumprobleme in der Region von Nordostslowenien sind zur Zeit noch nicht sehr bedeutend. Dennoch kann man behaupten, dass die Rekreation sich auch in dieser Region zu einem allgemeinen immer bedeutenderen Bedarf der urbanisierten Bevölkerung entwickelt. Die von ihr initiierten Raumvorderungen dringen immer mehr in den Vordergrund des öffentlichen Interesses. Deshalb erschien es zweckmässig eine analytische Untersuchung der raumrelevanten Ausflugsrekreationsgewohnheiten der behandelten Population und ihre Auswirkung im Raume auszuarbeiten.

Die Bearbeitung der Städte — Maribor und Murska Sobota — ergab folgendes:

— dass 20—30 % der Einwohnerschaft bei schönem Wetter am Wochenende Ausflüge machen; bei sehr schönem Wetter ist der Prozentsatz auch höher; bei schlechtem Wetter aber bedeutend niedriger;

— dass der Anteil der Einwohnerschaft, die von Rekreations wegen die Stadt an meisten Samstagen und Sonntagen verlassen. 4 % beträgt, in dem es in Murska Sobota solche Ausflügler überhaupt nicht gibt;

— dass der Anteil der Einwohnerschaft, der während des ganzen Jahres an Ausflugsreisen überhaupt nicht mitbeteiligt war, in Maribor 28 % und in Murska Sobota 29 % beträgt.

Die meisten Wochenendausflüge der behandelten Städte dauern einen halben bis höchstens einen ganzen Tag. In Maribor verlängerten nur 31 % Ausflügler während des ganzen Jahres das grösste Teil ihrer Ausflüge um mehr als einen Tag, in dem es in Murska Sobota weniger als 6 % solcher Ausflügler gibt. In Maribor machten 4,4 % Familienmitglieder Ausflüge getrennt, in Murska Sobota machten die meisten Familien ihre Ausflüge zusammen.

Die bedeutendsten Verkehrsmittel sind das Auto und der Autobus. Die Ausflugsströmungen sind auf diese Weise in erster Linie von den Strassenkommunikationen abhängig.

Die bedeutendsten Grundrekreationsmotive der Ausflugsreisen sind: Wandern, Bergsteigen, Sonnen, Baden — Schwimmen, Geländespiele und Fischfang, mit besonderem Nachdruck auf Baden, Schwimmen bezw. Sonnen.

Die Ausflugsrekreation der Bewölkerung ist vor allem massenhaft auf freie Natur und Badleistungsfähigkeiten gebunden.

Die Hälfte der Ausflugsreisen der Mariborer Ausflügler befindet sich in der Weite von 40—100 Kilometer (51 %), ein gutes Drittel aber in der Weite bis 40 Kilometer (36 %). So ist der grössere Teil der Ausflugsreisen der Mariborer Ausflügler in der Zone bis 100 Kilometer um Maribor realisiert. Die Mehrheit oder etwa zwei Drittel der Ausflüge der Ausflügler aus Murska Sobota sind in

der Weite bis 40 Kilometer (65 %) realisiert. So ist ihr dispersiver Bereich räumlich ziemlich kleiner. Aus beiden Städten sind Ausflugsreisen über 100 Kilometer verhältnismässig selten.

Die bedeutendsten Ausflugsbereiche der Mariborer Einwohnerschaft sind: Mariborer Pohorje, mit 17 % Ausflugsreisen, ferner das Gebiet des Mariborer Flußsees, mit 15 % und Pomurje (Das Gebiet um die Mur) mit Slovenske gorice, mit 14 %.

Ein verhältnismässig bedeutender Anteil der Ausflüge fällt auf das österreichisch-steirische Gebiet (11 %), doch ist wahrscheinlich der Beweggrund für diese Reisen vielmehr der Einkauf als die Rekreation.

Folgende bedeutendere Ausflugsrichtungen führen nach Ptuj und Kidričevo (10 %), nach Stattenberg (6 %), nach Koroška (Kärntner-slowenisches Gebiet) (6 %) und nach Celje (6 %). Andere Gebiete sind verhältnismässig weniger bedeutend.

Charakteristisch für den Mariborer Ausflugsbereich ist also die Konzentration der Ausflugsreisen in das nächste Berggebiet, wie auch die verhältnismässig starke Orientierung gegen die subpanonischen regionalen Einheiten.

Der bedeutendste Anteil der Ausflugsreisen der Einwohner von Murska Sobota sind in die »nähere Ausflugsorte« (26 %) und nach Goričko (19 %) orientiert. Diese zwei Gebiete wurden im vorigen Jahre von dem grösseren Teil Ausflügler mehr als dreimal besucht. In die Gruppe von bedeutenderen Ausflugszielgebieten gehört auch Mariborer Pohorje mit 16 %.

Der Ausflugsbereich von Murska Sobota ist im Vergleich mit grösseren slowenischen Städten räumlich ziemlich enger.

In Nordostslowenien wurde die Entwicklung neuer Rekreationstouristischen Gebiete mancherorts durch den heimischen wie auch durch den ausländischen Tourismus wesentlich gefördert. Seine Rolle war und ist besonders bedeutend bei der Entwicklung der wintersportlichen Gebiete auf Pohorje, bei der Behauptung der neuen Thermalbadeorte in Prekmurje und bei den Initiativen zum touristischen Aktivieren weinreicher Gebiete.

Die unmittelbare Raumwirkung der Ausflugsreisen sind uch Ferienhäuser. Im Jahre 1967 wurden in Nordostslowenien etwa 150 sekundäre Ferienhäuser — beziehungsweise Wohnungen — festgestellt; im Jahre 1970 aber über 400, von denen eine gute Hälfte in den subpanonischen Weingartengebieten. Die zitierte Zahl ist aber wahrscheinlich zu niedrig.

Wenn auf Grund regionaler Raumstruktur in Nordostslowenien die einzelnen Raum-Typen vereinfacht werden, könnte man sie in drei Bereiche einteilen:

- die urbanisierten Gebiete der Bevölkerungsdichte mit städtischen Siedlungen und Industrie;
- die Prioritätslandwirtschaftsgebiete mit Möglichkeiten für hoch rationalisierte landwirtschaftliche Produktion und
- problematische weniger entwickelte Landwirtschaftsgebiete mit schwindender Landwirtschaft und mit häufig ungünstigen Naturproduktionsbedingungen.

Die jetzigen Einflüsse der Ausflugsreisen in Nordostslowenien sind in den meisten Gebieten noch nicht stark genug, um entscheidend auf den Schutz und die Neugestaltung der sogenannten »ökologischen Ausgleichsgebiete« einzuwirken. Für der künftigen Bedarf der sich ändernden Gesellschaft wäre es erforderlich, das agrarstrukturelle Planung mit dem Planung der Landschaftsregelung zu verbinden und auch das Rekreatiionsplanung mit einzuschliessen.